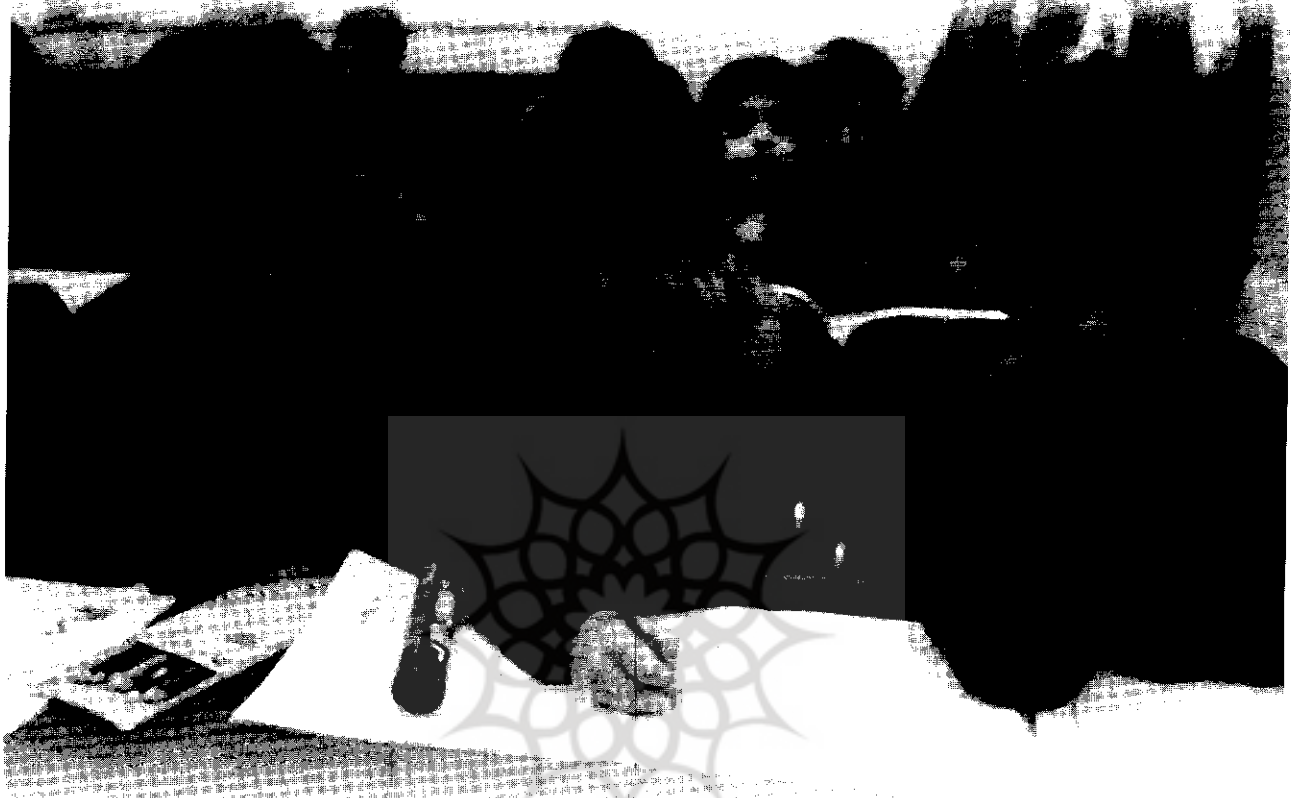

کلاس با انضباط، با یازده روش

مترجم: سیمین سلیمانی

دبیر علوم اجتماعی - تهران

دانش آموزان متوجه می شوند که درس شروع شده است به خود می گویند که حالا وقت گوش دادن و دقت کردن است. بعضی مواقع این روش کارساز است، ولیکن در عین حال این احساس به آن ها دست می دهد که شاید شما می خواهید با آن ها رقابت کنید و برای شما مسئله ای نیست که هم زمان با یکدیگر صحبت کنید یا این که شما بلندتر صحبت می کنید تا آن ها بتوانند به حرف زدن های خود ادامه دهند. حتی بعد از این که درس اصلی کلاس را نیز شروع می کنید، این احساس به آن ها دست می دهد که حرف زدن در کلاس و توجه نکردن به درس، از نظر شما مجاز و بدون اشکال است.

روش تمرکز که در این جا به عنوان اولین روش ذکر شده است، بدین معنی است که قبل از شروع درس، از دانش آموزان بخواهید به شما گوش داده، به درس توجه کنند. بدین صورت که شما درس را شروع نمی کنید و منتظر می شوید تا کلیه دانش آموزان ساکت شوند و آرام گیرند. معلمان با تجربه می دانند که سکوت معلم در چنین

در این مقاله یازده روش مختلف ارائه شده است که شما می توانید از آن ها در کلاس درس خودتان استفاده کنید و مطمئن باشید که در مدیریت و کنترل مؤثرتر کلاس به شما کمک خواهد کرد. روش های اشاره شده در زیر، برگرفته از مقاله نوشته شده توسط توماس مک دانیل (MC. DANIEL TOMAS)، تحت عنوان: «انضباط در کلاس، روش های قدیم و جدید» است.

۱- تمرکز

در ابتدای کلاس و قبل از این که تدریس خود را شروع کنید، مطمئن شوید که توجه همه دانش آموزان به درس شما جلب شده است. هیچ گاه سعی نکنید در حالی که دانش آموزان در حال خوش و بش کردن اند، درس بدهید.

معلمان کم تجربه معتقدند که به محض شروع درس، خود به خود کلاس آرامش خود را به دست خواهد آورد. یعنی وقتی

بتوانید با دوستان خود کمی صحبت کنید یا اگر بخواهید می‌توانید به کتابخانه بروید یا این که به مطالعهٔ درس‌های دیگر خود پردازید.»

یک معلم همیشه مایل است که در درجهٔ اول توجه کلاس را جلب کند، حتی اگر مجبور باشا، مان بیش‌تری منتظر شود. در ضمن، دانش‌آموزان نیز به زودی متوجه می‌شوند که اگر هنگام شروع کلاس ساکت باشند تا درس آن‌روز زودتر شروع شود، به همان نسبت نیز در آخر وقت کلاس، زمان بیش‌تری برای خود خواهند داشت.

۳- نظارت

برای کسب موفقیت در این روش باید همیشه در حال قدم زدن در نقاط مختلف کلاس باشید. زمانی که دانش‌آموزان در حال انجام تکالیف خودند، قدم بزنید و پیشرفت کار آن‌ها را زیر نظر داشته باشید.

یک معلم موفق بعد از مشخص کردن یک تکلیف برای دانش‌آموزان، شروع به قدم زدن می‌کند و در مدت حدود ۲ دقیقه یک دور کامل در تمام کلاس می‌زند. معلم نظارت می‌کند که آیا دانش‌آموزان شروع به انجام دادن تکلیف خود کرده‌اند؟ آیا روش درستی را به کار می‌برند؟ آیا اسم خود را بر روی برگه نوشته‌اند؟ و از این قبیل موارد. این روش بسیار مهم است و معلم اجازه می‌دهد که دانش‌آموزان فرصت کافی داشته باشند تا به یک یا دو سؤال به طور کامل پاسخ دهند و اگر نیاز باشد راهنمایی‌های لازم را نیز به بعضی از دانش‌آموزان ارائه می‌دهد. دانش‌آموزانی که در مسیر یادگیری نبوده‌اند، با مشاهدهٔ شیوهٔ عملی معلم، به زودی در مسیر درست قرار می‌گیرند. البته می‌توان به کسانی که در یادگیری ضعیف‌اند، کمک کرد.

یک معلم نباید حواس دانش‌آموزان را پرت کند یا موضوعی را با صدای بلند برای همگی بیان کند، مگر این که متوجه شود عدهٔ زیادی از دانش‌آموزان یک مشکل و سؤال واحد و مشابه دارند. البته معلم با صدای آرام تذکر خود را می‌دهد و دانش‌آموزان را راهنمایی می‌کند. به‌طور مسلم، دانش‌آموزان نیز از این روش معلم بسیار راضی و خرسند خواهند بود.

۴- نمونه و مدل‌سازی

نویسنده به ضرب‌المثلی اشاره می‌کند که می‌گوید: «ارزش‌ها به دست آوردنی‌اند و نه یاد دادنی.» معلمانی که فعال، وقت‌شناس،

جو کلاس معلمی که دارای صدایی آرام است. بسیار ساکت‌تر از کلاس معلمی است که دارای صدای خشن می‌باشد. در جو آرام کلاس، دانش‌آموزان سعی می‌کنند مؤدب‌تر باشند و توجه بیش‌تری به درس معلم از خود نشان می‌دهند.

موقعی بسیار مؤثر است. این‌گونه معلمان حتی بعد از این که توجه کلیهٔ دانش‌آموزان را جلب کردند، چند لحظهٔ دیگر، یعنی بین ۳ تا ۵ ثانیه بعد از آرامش کامل کلاس، به سکوت خود ادامه می‌دهند تا جلب توجه بیش‌تری کرده باشند و سپس درس آن‌روز را با صدایی آهسته‌تر از صدای معمولی خود آغاز می‌کنند. به‌طور معمول، جو کلاس معلمی که دارای صدایی آرام است، بسیار ساکت‌تر از کلاس معلمی است که دارای صدای خشن می‌باشد. در جو آرام کلاس، دانش‌آموزان سعی می‌کنند مؤدب‌تر باشند و توجه بیش‌تری به درس معلم از خود نشان می‌دهند.

۲- بیان کردن خواست‌های روشن و واضح

شک و تردید و عدم اطلاع دقیق دانش‌آموزان از برنامهٔ کلاس باعث می‌شود که میزان هیجان و استرس در کلاس افزایش یابد. لذا معلم ابتدا به کلیهٔ دانش‌آموزان می‌گوید که چه مواردی در کلاس مطرح خواهد شد و به‌طور واضح دربارهٔ کارهای کلاسی شرح می‌دهد و حتی ممکن است برای هر یک از برنامه‌های وقت و زمانی مشخص تعیین کند.

یک راه مؤثر برای تلفیق این روش با روش تمرکز که قبلاً به آن اشاره شد این است که در انتهای زمان کلاس وقت کوتاهی برای انجام فعالیت‌های شخصی دانش‌آموزان منظور کنید. یک معلم ممکن است بعد از اتمام تدریس خود بگوید: «خوب حالا من فکر می‌کنم که به اندازهٔ کافی وقت داشته باشیم تا شما

۶- کنترل کردن محیط کلاس

یک کلاس می‌تواند مکانی بسیار گرم و دوست‌داشتنی باشد. به طور معمول دانش‌آموزان به مکانی که یکنواخت نبوده، بلکه متغیر باشد، علاقهٔ بیش‌تری نشان می‌دهند. مکان‌هایی با عکس‌ها و پوسته‌های رنگی جذابیت بیش‌تری برای دانش‌آموزان ایجاد می‌کنند. افراد جوان نسبت به علایق شخصی معلمان خود و خصوصیات آن‌ها کنجکاوند، از این‌رو سعی کنید بعضی از موارد شخصی خود را برای آن‌ها بازگو کنید. یک عکس خانوادگی که روی میز شما قرار دارد، یا یکی از وسایل مورد علاقهٔ شما در روی میز می‌تواند نقطهٔ شروع صحبت با دانش‌آموزان دربارهٔ علائق شخصی‌تان باشد. مشاهده خواهید کرد که وقتی آن‌ها شما را بهتر شناختند، دیگر مشکل کم‌تری در تربیت آن‌ها خواهید داشت.

همان‌طور که مایلید کلاستان پربارتر باشد، به همان نسبت ممکن است که بخواهید در بعضی از مواقع آن را به طور عمدی تضعیف کنید. بعضی از دانش‌آموزان گاهی اوقات در معرض نمایش قرار می‌گیرند و اگر بیش از حد مورد تشویق واقع شوند، ممکن است که این امر تأثیر منفی داشته باشد و باعث گوشه‌گیر شدن آن‌ها شود. لذا معلم باید بعضی از پیشرفت‌ها را به طور مخفیانه و دور از نظر دیگر دانش‌آموزان دنبال کرده، پس از به ثمر رسیدن آن، نتایج را برای دیگر دانش‌آموزان بیان کند.

مشتاق، صبور و منظم‌اند، خود الگوهایی بسیار خوب برای دانش‌آموزانشان به شمار می‌آیند. این جمله که بعضی از معلمان می‌گویند: «آن‌چه را می‌گویم انجام بده و نه آن‌چه را که من انجام می‌دهم،» باعث می‌شود که دانش‌آموزان دچار سردرگمی شوند. اگر می‌خواهید دانش‌آموزان با صدای آرام‌تری به فعالیت‌های کلاسی خود بپردازند، بهتر است که خود شما نیز وقتی در کلاس قدم می‌زنید با صدایی آرام صحبت کنید.

۵- برقراری ارتباط غیرکلامی

در زمان‌های قدیم، حدود دههٔ ۱۹۵۰، معلمان در مدارس از زنگ استفاده می‌کردند. همیشه یک زنگ خوشگل نیکلی در روی میز معلم قرار داشت و با یک تلنگر بر روی آن می‌توانست توجه همگی را به سمت خود جلب کند. در طول سال‌های متوالی، معلمان وسایل دیگری نیز ابداع کردند، مثلاً روشن کردن یک چراغ قوه یا نگهداشتن چند تپله در جیب خود و به صدا در آوردن آن‌ها و از این‌گونه موارد.

ترفندهای غیرلفظی می‌توانند به صورت ایما و اشاره، حالات چهره یا به صورت علامت‌های مختلف به وسیلهٔ دست باشند. البته باید در انتخاب نوع این گونه ترفندها دقت کافی را به کار برد. هم‌چنین می‌توان چند دقیقه‌ای را به توضیح دادن مقصود خود از هر یک از رفتارهای غیرلفظی برای دانش‌آموزان اختصاص داد.

ژویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پنل جامع علوم انسانی

۷- برخورد‌های نسبتاً آرام داشتن با دانش‌آموزان

زمانی که دانش‌آموزی در مقابل معلم خود ایستادگی می‌کند، معمولاً برای توضیحات بیش‌تر به دفتر مدیر مدرسه فرستاده می‌شود. در چنین مواقعی در واقع معلم فرصت کافی به دانش‌آموز برای دفاع از خود نداده است و لذا او در روزهای بعد از آن با برخورد‌های لفظی با معلم مواجه خواهد شد که البته اگر معلم در همان وهله اول کمی نرم‌تر عمل می‌کرد، این مشکل به وجود نمی‌آمد.

یک معلم آگاه به هیچ وجه اجازه نمی‌دهد که دانش‌آموز به خاطر بدرفتاری‌اش در کانون توجه دیگران قرار گیرد. یک معلم در همه احوال مراقب اوضاع کلاس خود بوده، همیشه در کلاس خود قدم می‌زند و بر فعالیت‌های دانش‌آموزان نظارت می‌کند. یک معلم کارآمد همواره قبل از وقوع یک مشکل می‌تواند آن را حدس بزند و نحوه برخورد او با دانش‌آموز خاطی به صورت ناپیدا و غیر محسوس است و مزاحمتی برای دیگر دانش‌آموزان به وجود نمی‌آورد.

هنگام تدریس، یک معلم می‌تواند از اسامی دانش‌آموزان خود برای جلب توجه آن‌ها استفاده کند؛ مثلاً اگر فاطمه در حال صحبت کردن باشد، معلم می‌گوید: «فاطمه جان همان‌طور که می‌بینی برای جمع کردن این اعداد حالا دهگان را با هم جمع می‌کنیم.» در این موقع فاطمه با شنیدن اسم خود، دیگر حرف نمی‌زند و به ادامه تدریس توجه می‌کند، ضمن آن که بقیه دانش‌آموزان هم اصلاً چیزی از موضوع متوجه نمی‌شوند.

۸- تأدیب مثبت

در این روش که روش سنتی است، اگر به همان صورت که به وسیله شخصی به نام لی کنتز (روش او در تمام دنیا شناخته شده است و اجرا هم می‌شود) ارائه شده است به اجرا درآید، به نتایج بسیار مطلوبی خواهید رسید. در این روش، معلم در واقع رئیس است و هیچ دانش‌آموزی حق دخالت در امور دانش‌آموزان دیگر را ندارد. در این روش، یک سلسله قوانین مشخص تعیین می‌شود و نظارت دقیق بر اجرای آن‌ها صورت می‌گیرد.

۹- دستورهای مثبت و سازنده

یکی از جزئیات بخش قبلی یعنی تأدیب مثبت، در واقع دستورهای مشخصی است که یک معلم به دانش‌آموز خطاکار گوشزد می‌کند. این دستورها بسیار مشخص و واضح‌اند و

انتظارات معلم از دانش‌آموز کاملاً روشن است. یک معلم موفق همیشه سعی می‌کند توجه دانش‌آموز را جلب کند و انتظارات خود را برای او توضیح دهد نه این‌که از بدرفتاری‌های دانش‌آموز صحبت کند؛ مثلاً بگوید: «من می‌خواهم که تو...» یا من احتیاج دارم که تو...» یا من انتظار دارم که تو...» اگر به دانش‌آموزی گفته شود: «من می‌خواهم که تو فلان کار را بکنی»، این امر باعث می‌شود که دانش‌آموز شروع به بحث و جدل کند یا آن کار را انکار نماید. از آن‌جا که بدرفتاری دانش‌آموز مورد توجه قرار گرفته است لذا او می‌گوید: «من آن کار را نکرده‌ام» یا می‌گوید: «آن کار تقصیر من نبود» یا «از کی تا حالا این کار قدغن شده است؟»

۱۰- بیان دستورهای انسان دوستانه

این گونه دستورها در واقع ناشی از احساسات درونی ماست. آقای توماس گوردون ابداع‌کننده روش تربیتی مؤثر معلمین، به نام TET، می‌گوید: این روش را به سه قسمت تقسیم کنید. اول شرح حالی از رفتار دانش‌آموز تهیه کنید، مثلاً وقتی معلم صحبت می‌کند، دانش‌آموز حرف می‌زند. دوم این‌که تأثیر رفتارهای مختلف دانش‌آموز را بر روی معلم مشخص کنید، مثلاً معلم مجبور می‌شود که تدریس را متوقف کند و غیره. سوم

یک عکس خانوادگی که روی میز

شما قرار دارد. یا یکی از وسایل

مورد علاقه شما در روی میز

می‌تواند نقطه شروع صحبت با

دانش‌آموزان درباره علائق

شخصی‌تان باشد. مشاهده

خواهید کرد که وقتی آن‌ها شما را

بهتر شناختند، دیگر مشکل کم‌تری

در تربیت آن‌ها خواهید داشت.

جای گفتن دعوا کردن ممنوع، بگویید: «اختلافات خود را به طور عاقلانه حل و فصل کنید.» به جای گفتن آدامس جویدن ممنوع، بگویید: «آدامس های خود را در منزل گذاشته، به مدرسه نیاورید.» همیشه قوانین را به صورت خواست های خودتان بیان کنید و به دانش آموزان نشان دهید که خواست هایتان چه چیزهایی است.

همیشه از تشویق کردن استفاده کنید. هر زمان فعالیتی مثبت مشاهده کردید، رضایت خود را ابراز کنید. البته ابراز رضایت کردن می تواند به صورت شفاهی یا با یک سر تکان دادن یا با یک لبخند باشد.

این که اجازه بدهید تا دانش آموز متوجه شود که چه احساسی در معلم ایجاد می کند، مثلاً باعث عصبانی شدن معلم می شود. یک بار معلمی که بر اثر حرف زدن های بیش از حد یکی از دانش آموزانش خسته شده بود مجبور شد که احساسات خود را بروز داده، بگوید: «من اصلاً متوجه نمی شوم که چه کار کرده ام که تو بر خلاف بقیه دانش آموزان هیچ گونه احترامی برای معلمت قائل نمی شوی. اگر احياناً با تو تند صحبت کرده ام یا این که توجه کافی به تو نداشته ام، لطفاً به من بگو تا بدانم. احساس می کنم که من تو را قبلاً رنجانده باشم و لذا این گونه بی توجهی و بی احترامی می کنی.» پس از این که معلم احساسات خود را بیان کرد، آن دانش آموز تا چند هفته اصلاً در کلاس درس او صحبت نکرد.

۱۱ - تربیت مفید و مؤثر

به جای این که فهرستی از کارهایی که دانش آموزان نباید انجام دهند تهیه کنید، می توانید از قوانین موجود مدرسه و کلاس استفاده کرده، خواست های خود را از آن طریق بیان کنید. برای مثال، به جای این که اعلام کنید دویدن در راهرو ممنوع است، بگویید: «در راهرو به صورت منظم و آرام حرکت کنید.» به

منبع:

پایگاه اینترنتی

HPPT:// WWW.HONORLEVEL.COM/TECHNIQUES.XML